

Datum 2022-11-18

Informationsklass Öppen

Diariernr (åberopas) A495.843/2022

Saknr 000

Polismyndigheten
Rättsavdelningenju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.l4@regeringskansliet.se.

Er referens Ju2022/02786

Anpassningar av svensk rätt till EU:s förordningar om interoperabilitet (Ds 2022:21)

Sammanfattning

Polismyndigheten tillstyrker promemorians förslag i delar om behöriga myndigheters möjlighet att söka mot den nya gemensamma databasen för identitetsuppgifter (CIR) inom ramen för en brottsutredning, inre utlänningskontroll, verkställighet av återvändandebeslut samt i händelse av en naturkatastrof, en olycka eller ett terrordåd.

Polismyndigheten delar i vissa hänseenden inte promemorians slutsatser om behovet av lagstiftningsåtgärder. Detta gäller exempelvis behovet av att peka ut ansvarig myndighet eller myndigheter för åtaganden som enligt IOF åligger medlemsstaten. Vidare efterfrågar Polismyndigheten möjligheter att företa sökningar mot CIR i fler än de av promemorian föreslagna situationerna.

Polismyndighetens synpunkter

Avsnitt 5 Förordningarnas inledande bestämmelser

Definitionen av *biometriska uppgifter* i artikel 4 i IOF stämmer inte överens med/skiljer sig från motsvarande definition i EU:s dataskyddsförordning, (EU) 2016/679 och brottsdatadirektivet (EU) 2016/680. Vissa uppgifter som faller inom definitionen i IOF faller utanför densamma i de sistnämnda rättsakterna. Med anledning av detta är det för en rättssäker tillämpning avgörande att hänvisningarna till vilken definition av begreppet som avses är tydliga och konsekventa i promemorian och efterföljande lagstiftningsprodukter. Detta gäller inte minst när frågor om dataskydd behandlas. Polismyndigheten anser därför att promemorian behöver ses över ur detta perspektiv för att säkerställa enhetlighet.

Avsnitt 6 En europeisk sökportal

Den tekniska utvecklingen av ESP kräver inte några nationella författningsåtgärder

I promemorian anges att regeringen gett i uppdrag till berörda svenska myndigheter att samordna det nationella genomförandet av IOF.¹ Enligt Polismyndighetens uppfattning medför varken IOF eller regeringens uppdrag till Polismyndigheten att leda samordningen ett särskilt ansvar för Polismyndigheten att företa tekniska utvecklingsinsatser för att Sverige ska kunna uppfylla kraven som följer av artikel 56 i IOF. Enligt Polismyndigheten utgör inte heller IOF eller regeringsuppdraget en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som torde bli nödvändig för att möjliggöra föreskrivna tester innan driftsstart. Om Polismyndigheten, eller annan berörd svensk myndighet, ska kunna utföra nationella tester eller bistå eu-LISA i deras tester så är det Polismyndighetens uppfattning att en sådan rättslig grund måste tillföras nationell rätt.

Avsnitt 9.3 Sökningar enligt artikel 20 i IOF inom ramen för en brottsutredning

Polismyndigheten välkomnar förslaget att myndigheter ska få utföra sökningar i CIR enligt artiklarna 20.1–20.3 i IOF i syfte att utreda brott.

Polismyndigheten ställer sig dock frågande till den föreslagna begränsningen avseende vilka uppgifter som får användas för en sådan sökning. En inskränkning av möjligheterna att använda andra biometriska uppgifter, exempelvis sådana som tagits direkt under en identitetskontroll (förutsatt att förfarandet inletts i den berörda personens närvaro), följer inte av IOF och är enligt Polismyndighetens uppfattning en opåkallad begränsning. Vidare medför en begränsning en risk att lagstiftningen blir inaktuell snabbare med hänsyn till utvecklingen på området för brottsbekämpande myndigheters möjligheter och skyldigheter att ta upp och använda biometri. Utredningens förslag bör ses över i denna del.

Avsnitt 9.4 Sökningar enligt artikel 20 i IOF vid upprätthållande av allmän ordning och säkerhet

Med anledning av en hemställan från Polismyndigheten till regeringen den 8 december 2020² angående myndighetens behov av att kunna göra sökningar i CIR enligt artikel 20.1-20.3 i IOF i samband med s.k. polisiering och vid ingripanden enligt 12 § skyddslagen (2010:305) framförs i promemorian att det idag saknas bestämmelser i polislagen och skyddslagen som ger Polismyndigheten rätt att ta upp fotografi eller fingeravtryck. Vidare framförs

¹ Ju2019/02044/PO.

² Ju2020/04544.

att detta skulle kräva principiella överväganden, att det skulle kunna väcka andra frågor och att det därför inte är lämpligt att inom ramen för detta lagstiftningsarbete överväga ändringar som innebär att polisen ges utökade tvångsbefogenheter.

Polismyndigheten vill i denna del återigen betona vikten av att frågan utreds inom ramen för detta lagstiftningsärende, av följande skäl. Förmågan att snabbt kunna identifiera personer vid olika typer av ingripanden är av avsevärd betydelse för att polisen ska kunna bedriva en mer effektiv verksamhet och därmed öka myndighetens förmåga att bekämpa brott. Polismyndigheten menar att ett upptag av fotografi eller fingeravtryck för en snabb slagning mot CIR i identifieringssyfte måste anses innebära ett mindre ingrepp i den enskildas grundlagsskyddade rättigheter än om personen omhändertas för identifiering. Vidare menar Polismyndigheten att behovet av snabb identifiering, mot bakgrund av upprepade försök till kartläggning av svenska skyddsobjekt och omvärldsläget, måste anses befogat vid ingripanden enligt skyddslagen.

Avsnitt 9.5.1 – 9.5.3 Användning av CIR på utlänningsrättens område

Polismyndigheten välkomnar möjligheterna att vid identifieringssvårigheter i samband med inre utlänningskontroller, verkställighet av beslut om avvisning och utvisning enligt utlänningslagen samt verkställighet av beslut om utvisning i kvalificerade säkerhetsärenden få utföra sökningar i CIR enligt artiklarna 20.1–20.3 i IOF. Förslaget innebär att tydliga regler om upptagning av fotografi och fingeravtryck för sökningar i CIR införs vilket är mycket positivt. Polismyndigheten har följande synpunkt när det gäller vem som får genomföra sökningen.

Polismyndighetens arbete med såväl verkställighet av återvändandebeslut som inre utlänningskontroll involverar ofta civilanställda, eller ”tjänstemän inom Polismyndigheten”, inte bara polismän. Deltagandet av civilanställda i arbetet med inre utlänningskontroller syftar främst till att frigöra poliser till de uppgifter som kräver polisiär kompetens men även till att använda den specialistkompetens som huvudsakligen finns hos civilanställda, såsom exempelvis dokumentgranskning. Polismyndighetens arbete med verkställigheter utförs också i huvudsak av civilanställd personal. Promemorians begränsning till *polisman* riskerar att allvarligt försvåra det praktiska genomförandet av sådana sökningar i verksamheten.

Polismyndighetens uppfattning är att åtgärderna ska initieras av en polisman, men att upptagning av fotografi eller fingeravtryck samt sökning i CIR bör kunna göras av andra tjänstemän inom Polismyndigheten. Detta gäller även i

samband med verkställigheter. För det fall rätten till upptagning av fotografi och fingeravtryck anses behöva begränsas till polisman så bör i vart fall sökningarna kunna företas av andra tjänstemän inom Polismyndigheten.

Avsnitt 9.6 Sökningar enligt artikel 20 i IOF vid naturkatastrofer, olyckor och terrordåd

Det bör införas en möjlighet för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Rättsmedicinalverket att söka i CIR enligt artikel 20.4 i IOF

Polismyndigheten ställer i denna del sig frågande till promemorians begränsning till att endast avse avlidna personer. En sådan begränsning följer inte av IOF. Polismyndigheten menar att det finns situationer där en sökning mot CIR avseende levande individer skulle vara till stor nytta. En okänd person med svårigheter att identifiera sig kan vara en chockad person som saknar identitetshandlingar. Vidare finns behov av sökningar i CIR vid identifiering av mänskliga kvarlevor även i fall där polisen saknar kännedom om personens tillstånd.

Polismyndigheten anser vidare att det är oklart om man i promemorian menar att endast fotografi och fingeravtryck som upptagits i samband med en rättsmedicinsk undersökning ska få användas för sökning i CIR.

Polismyndigheten anser att förslaget bör ändras till att även omfatta levande personer och mänskliga kvarlevor. Regleringen av vilka uppgifter som får användas för sökningar mot CIR behöver följaktligen justeras till att omfatta även andra uppgifter.

Avsnitt 15.3 Slutbestämmelser

Enligt promemorian ska Polismyndigheten ansvara för att utarbeta årliga rapporter tillsammans med övriga berörda myndigheter. Som motivering anges sammanfattningsvis att Polismyndigheten, genom regeringsuppdraget, fått i uppdrag att leda samordningen av berörda myndigheters arbete med genomförandet av IOF och genom detta kommer att ha god kännedom om IO-komponenternas uppbyggnad och funktion och att det får antas att myndigheten kommer att kunna få tillgång till den information som ska ingå.

Vad som åläggs Polismyndigheten ryms inte inom regeringsuppdraget. Vidare är det ett åtagande som är hänförligt till tiden efter regeringsuppdraget.³ Polismyndighetens uppfattning är att ansvaret bör regleras, exempelvis genom ett tillägg i bilaga till förordningen med instruktion för Polismyndigheten (2014:1102).

³ Polismyndigheten ska lämna en slutrapport över uppdraget till Justitiedepartementet senast den 29 mars 2024.

Konsekvenser för Polismyndigheten

Polismyndigheten bedömer att promemorians förslag innebär en förbättrad förmåga för myndigheten att fastställa personers identitet och därmed vidta korrekta åtgärder. Polismyndigheten menar dock att effekterna skulle bli avsevärt mycket större om förslagen revideras i enlighet med Polismyndighetens förslag och synpunkter.

Förslaget innebär på kort sikt ökade kostnader för Polismyndigheten genom it-utvecklingskostnader, personalkostnader för t.ex. länkhantering samt utbildningskostnader. Det är i nuläget inte möjligt att närmare beräkna kostnaderna. Om det visar sig att de medför kännbara ekonomiska konsekvenser kan Polismyndigheten behöva lyfta behovet av finansiering i budgetunderlaget.

Detta yttrande har beslutats av chefen för rättsavdelningen Gunilla Hedwall. Vid den slutliga handläggningen har deltagit t.f. gruppchefen Mia Gombor och juristen Ida Forss, föredragande. Rikspolischefen Anders Thornberg har informerats om remissen.

POLISMYNDIGHETEN

Gunilla Hedwall

Ida Forss

Kopia till

Justitiedepartementet (PO)
Arbetstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli